MALTA

QORTI CIVILI, PRIM AWLA
MALTA

ONOR. IMHALLEF
CARUANA DEMAJO GIANNINO

Seduta tat-12 ta' Novembru, 2002

Citazzjoni Numru. 2820/1997/1

Onor. Prim'Ministru Dr Alfred Sant
versus
Onor. Dr Austin Gatt u Michael Caruana

F'din il-kaw\a l-attur qieg]ed jitlob il-]las ta' danni ta]t l-Att dwar l-Istampa g]ax qieg]ed ig]id illi l-konvenuti tawh malafama f'diskors li g]amel il-konvenut Dr Gatt u li kien rapportat fil-[urnal li l-konvenut l-ie]or kien l-editur tieg]u.
I`-`itazzjoni tg]id illi nhar il-}add 7 ta' Di`embru 1997, waqt il-Kunsill {enerali tal-Partit Nazzjonalista li n\amm fil-Pietà, il-konvenut Dr Gatt g]amel diskors illi fih g]amel allegazzjonijiet foloz kontra l-attur billi attribwielu fatti determinati bil-]sieb li joffendi l-[ieh u l-fama tieg]u u li jesponih g]ar-redikolu u d-disprezz tal-pubbliku billi allega illi l-attur huwa korrott. Waqt il-Kunsill {enerali kienu pre\enti [urnalisti kemm ta' l-istampa kif ukoll tax-xandir, u g]alhekk il-konvenut Dr Gatt kien jaf illi d-diskors tieg]u kien sejjer ji[i pubblikat mill-[urnali u mill-mezzi tax-xandir, kif fil-fatt [ara.

Il-konvenut l-ie]or Michael Caruana, b]ala a[ent editur tal-[urnal *In-Nazzjon*, ukoll g]amel allegazzjonijiet foloz kontra l-attur billi fil-]arga ta' *In-Nazzjon* ta' nhar it-Tnejn 8 ta' Di`embru 1997 attribwielu fatti determinati bil-]sieb li joffendi l-[ieh u l-fama tieg]u u li jesponih g]ar-redikolu u d-disprezz tal-pubbliku meta r-rapport tad-diskors ta' Dr Gatt intestah b'ittri kbar «Alfred Sant korrott».

Billi qieg]ed ig]id illi, b]ala l-parti offi\a, g]andu dritt g]ad-danni skond l-Att dwar l-Istampa [Kap. 248], l-attur qieg]ed jitlob illi l-qorti:

1. tg]id illi l-konvenuti tawh malafama bid-diskors u l-kitba fuq imsemmija bil-]sieb li jtellfu jew inaqqsu r-reputazzjoni tieg]u; u
2. tikkundannahom i]allsuh dik is-somma illi l-qorti tiddetermina b]ala danni u tpattija g]all-in[urja morali u malafama li hu sofra bid-diskors u l-kitba fuq imsemmija.

Qieg]ed jitlob ukoll l-ispejje\ u l-img]ax.

Il-konvenut Michael Caruana ressaq dawn l-e``ezzjonijiet:

1. i`-`itazzjoni saret]a\in g]ax qieg]da ssir kaw\a wa]da bl-istess talbiet kontra \ew[konvenuti dwar \ew[in`identi distinti u separati: kontra l-konvenut Gatt dwar malafama f'diskors pubbliku, u kontra l-e``ipjent dwar pubblikazzjoni miktuba, u pre`i\ament dwar it-titolu mog]ti g]ar-rapporta[[tad-diskors;
2. l-e``ipjent igawdi mill-privile[[ta]t l-art. 12A ta' l-Att dwar l-Istampa; u
3. il-pubblikazzjoni hija *fair comment*.

Il-konvenut Dr Austin Gatt ressaq l-e``ezzjoni illi d-diskors tieg]u kien mag]mul minn allegazzjoni ta' fatti, kummenti, u kritika: dwar il-fatti hu lest li jipprova l-verità tag]hom; dwar il-kummenti, dawn huma *fair comment* jew kritika dwar figura pubblika; il-kritika hija ta' interess pubbliku u mibnija fuq fatti li huma sostanzjalment veri.

Qabel ma nid]lu fil-meritu tal-ka\ inqisu l-ewwel e``ezzjoni tal-konvenut Caruana illi tg]id illi `-`itazzjoni ma saritx sew u ma tiswiex.

Huwa minnu illi l-kaw\a hija dwar \ew[episodji illi, g]alkemm marbutin, huma mag]\ula u maqtug]a minn xulxin. L-ilment ta' l-attur kontra Dr Gatt huwa illi waqt diskors fil-pubbliku Dr Gatt qal illi l-attur huwa korrott, waqt li l-ilment kontra l-konvenut Caruana ma hux dwar il-fatt illi

[ab rapport tad-diskors fil-[urnal i\da dwar il-fatt illi dak ir-rapport "intestah b'ittri kbar «Alfred Sant korrott»".

Dwar l-e``ezzjoni ta' nullità ta' atti [udizzjarji, il-li[i, fl-art. 789 tal-Kodi`i ta' Organizzazzjoni u Pro`edura ~ivili, tg]id hekk:

789. (1) L-e``ezzjoni ta' nullità ta' l-atti [udizzjarji tista' ting]ata —

(*a*) jekk in-nullità hija iddikjarata mil-li[i espressament;

(*b*) jekk l-att jin]are[minn qorti mhux kompetenti;

(`) jekk fl-att ikun hemm vjolazzjoni tal-forma me]tie[a mil-li[i, ukoll jekk mhux ta]t piena ta' nullità, kemm-il darba dik il-vjolazzjoni tkun [iebet, lill-parti li titlob in-nullità, pre[udizzju illi ma jistax jissewwa xort'o]ra]lief billi l-att ji[i annullat;

(*d*) jekk l-att ikun nieqes minn xi partikolarità essenzjali espressament me]tie[a mil-li[i:

I\da dik l-e``ezzjoni ta' nullità kif ma]suba fil-paragrafi (*a*), (`), u (*d*) ta' dan is-subartikolu ma tkunx tista' ting]ata jekk dak in-nuqqas jew vjolazzjoni jkunu jistg]u jissewwew ta]t kull disposizzjoni o]ra tal-li[i.

(2) L-e``ezzjoni ta' nullità ta' att, ta]t il-paragrafu (`) tas-subartikolu (1) ta' dan l-artikolu, ma tistax ting]ata, meta l-parti li tag]tiha tkun baqg]at tag]mel jew, g]ad li tkun taf biha, tkun ]alliet li jibqg]u jsiru atti o]ra wara, ming]ajr ma te``epixxi dik in-nullità.

Il-ka\ tallum ma hux wie]ed ta' nullità espressament dikjarata mil-li[i, jew ta' att ma]ru[minn qorti li ma hix kompetenti, jew ta' nuqqas ta' partikolarità essenzjali espressament me]tie[a mil-li[i; g]alhekk jista' jaqa' biss ta]t il-para. (`): vjolazzjoni tal-forma li trid il-li[i. In-nullità ta]t il-para. (`), i\da, ting]ata biss jekk il-parti li tressaq l-e``ezzjoni turi li min]abba n-nuqqas ta']arsien tal-forma sejra ssofri "pre[udizzju illi ma jistax jissewwa xort'o]ra]lief billi l-att ji[i annullat".

Fil-fehma ta' din il-qorti, il-konvenut Caruana ma wera li sejjer isofri ebda pre[udizzju billi l-kaw\a kontrieh timxi flimkien mal-kaw\a kontra l-konvenut l-ie]or; anzi, ix-xiehda li ressqu \-\ew[konvenuti hija sostanzjalment l-istess, billi l-fatti huma hekk marbutin ma' xulxin illi, li kieku saru \ew[kaw\i b'\ew[`itazzjonijiet flok wa]da, i\-\ew[ kaw\i kienu x'aktarx jinstemg]u flimkien, kif ig]id l-art. 793 (1) tal-Kodi`i ta' Organizzazzjoni u Pro`edura ~ivili.

L-e``ezzjoni ta' nullità hija g]alhekk mi`]uda, u nistg]u issa ng]addu biex inqisu l-meritu tal-ka\.

Il-fatti li wasslu g]al dan il-ka\ [raw hekk:

Waqt diskors li g]amel fis-7 ta' Di`embru 1997 fil-Kunsill {enerali tal-Partit Nazzjonalista il-konvenut Dr Austin Gatt semma serje ta' episodji li mag]hom kellu x'jaqsam l-attur b]ala kap tal-gvern u b]ala kap tal-Partit Laburista, u qal illi dawn l-episodji wassluh g]all-konklu\joni illi l-attur huwa korrott.

Rapport ta' dan id-diskors kien pubblikat fil-]ar[a tal-g]ada tal-[urnal *In-Nazzjon* u r-rapport kien intestat hekk: «Alfred Sant korrott — Austin Gatt». Ir-rapport (bla ma jg]id illi Dr Gatt kien semma episodji o]ra) isemmi wkoll episodju wie]ed minn dawk li kien semma Dr Gatt biex wasal g]al dik il-konklu\joni.

Il-konvenuti qeg]din ig]idu illi l-konklu\joni li l-attur huwa korrott hija kumment mibni fuq fatti li huma veri, u irrakkontaw episodji biex juru illi l-attur meta kien kap tal-gvern kien inqeda b'dik il-po\izzjoni biex jag]ti vanta[[lill-partit politiku li kien ukoll kap tieg]u. Dawn il-fatti, ig]idu l-konvenuti, juru illi l-politika ta' l-attur hija korrota. Waqt illi kien qieg]ed jixhed, i\da, l-konvenut Dr Gatt g]amel din il-pre`i\azzjoni:

Jiena, qatt, la ktibt la g]idt illi Dr Sant huwa personali korrott; qatt ma g]idtha — anzi nibqa' nsostniha: ng]idha `ar. … … … Imkien ma g]idt x'imkien illi Dr Sant jew g]amel dan biex ida]]al xi sold fil-but jew xi]add]allsu, assolutament. Jiena konvint illi din mhix kwistjoni personali; din hija kwistjoni politika — *punto e basta*![1]

I\da, kif sewwa ig]id l-attur fin-nota ta' osservazzjonijiet tieg]u, "*the sting of the libel*" kien f'li min jisma' jew jaqra l-kelmiet «Alfred Sant korrott» jasal g]all-konklu\joni mhux illi l-politika ta' l-attur ma hix korretta i\da li l-attur personalment hu korrott, ladarba l-pre`i\azzjoni li g]amel waqt li kien qed jixhed il-konvenut ma g]amilhiex ukoll waqt id-diskors tieg]u.

G]alhekk, fil-fehma tal-qorti ma hux me]tie[illi naraw jekk il-fatti li fuqhom strie]u l-konvenuti humiex veri u jekk ji[[ustifikawx il-kumment li sar g]ax dawn il-fatti jistg]u jwasslu biss g]al konklu\joni dwar il-politika ta' l-attur u

[1] Ara x-xiehda tal-konvenut Dr Austin Gatt fis-seduta tat-8 ta' Jannar 1998, *fol.* 35.

mhux dwaru personalment, mentri min jisma' jew jaqra l-kumment tal-konvenut Dr Gatt ming]ajr ma jkun sema' wkoll il-pre`i\azzjoni li g]amel fil-qorti jifhem illi l-allegazzjoni hija dwar l-attur personalment.
G]alhekk l-e``ezzjoni tal-*fair comment* u tal-verità tal-fatti ma tistax tintlaqa'.
Fadal li nqisu l-e``ezzjoni tal-konvenut Caruana mibnija fuq il-privile[[mog]ti mill-art. 12A ta' l-Att dwar l-Istampa. Dan l-artikolu jg]id hekk:
12A. Fi pro`eduri me]uda in forza ta' dan l-Att tkun difi\a g]all-editur jew g]ar-responsabbli g]all-pubblikazzjoni li jipprova li l-informazzjoni pubblikata kienet tikkonsisti f'rapport pre`iz ta' diskors li sar f'avveniment pubbliku importanti minn persuna identifikata u li kienet taf jew ra[onevolment setg]et tkun taf jew tistenna li 1-kontenut ta' dak id-diskors se ji[i pubblikat f'gazzetta jew f'mezz tax-xandir, u li l-pubblikazzjoni ta' l-istess diskors kienet ra[onevolment [ustifikabbli f'so`jetà demokratika.
Fil-fehma tal-qorti hemm l-elementi kollha li trid il-li[i biex il-konvenut Caruana jgawdi minn dan il-privile[[. Ma hux kontestat illi r-rapport tad-diskors kien pre`i\, u kien rapport ta' diskors li sar f'avveniment pubbliku importanti minn persuna identifikata fir-rapport stess li kienet taf illi d-diskors tag]ha kien sejjer ji[i pubblikat. Matul id-diskors issemmew ukoll fatti li kien fl-interess pubbliku li jkunu mag]rufa.
Huwa minnu illi l-ilment ta' l-attur huwa aktar kontra l-intestatura tar-rapport milli kontra r-rapport innifsu; madankollu l-intestatura kienet tirrifletti allegazzjoni mag]mula matul id-diskors mill-kelliem illi]a r-responsabbiltà g]aliha, u l-allegazzjoni kienet serja bi\\ejjed biex tag]ti lill-pubbliku interess le[ittimu li jkun jaf biha.
G]alhekk l-e``ezzjoni tal-privile[[kwalifikat hija milqug]a.
Fadal illi nillikwidaw il-*quantum* tad-danni.
Il-qorti, wara li qieset is-serjetà ta' l-allegazzjoni kontra l-attur u qieset ukoll illi, wara li nqala' dan l-episodju, il-konvenut Dr Gatt g]amel pubblikament stqarrija illi ma riedx li l-allegazzjoni li g]amel titqies illi tiftehem li tirreferixxi g]all-attur personalment, hija tal-fehma illi s-somma ta' tmien mitt lira (Lm800) tkun kumpens xieraq g]all-malafama.

Il-qorti g]alhekk taqta’ l-kaw\a billi tilqa’ l-e``ezzjoni ta’ privile[[ kwalifikat imressqa mill-konvenut Michael Caruana u ti`]ad it-talbiet ta’ l-attur safejn mag]mula kontra dak il-konvenut; ti`]ad l-e``ezzjoni ta’ *fair comment* u ta’ verità tal-fatti mressqa mill-konvenut Dr Austin Gatt; tg]id illi l-konvenut Dr Gatt ta malafama lill-attur bil-kliem «Alfred Sant korrott»; tillikwida d-danni fis-somma ta’ tmien mitt lira (Lm800) u tikkundanna lill-konvenut Dr Austin Gatt i]allas lill-attur id-danni hekk likwidati.
L-ispejje\ tal-konvenut Michael Caruana,]lief dawk relativi g]all-e``ezzjoni ta’ nullità, g]andu j]allashom l-attur, u l-ispejje\ relativi g]all-e``ezzjoni ta’ nullità g]andu j]allashom il-konvenut Caruana; l-ispejje\ l-o]rajn g]andu j]allashom il-konvenut Dr Austin Gatt.

Giannino Caruana Demajo
Im]allef

Connie Micallef
Dep. Re[.